

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 5/2021-54

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára, zo sudkyne Jany Lašákovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcu Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátskou kanceláriou URBAN STEINECKER GAŠPEREC BOŠANSKÝ, s. r. o., advokátska kancelária, Havlíčkova 16, Bratislava, v mene ktorej koná advokát JUDr. Ondrej Urban, MBA, proti postupu Okresného súdu Bratislava V v konaní vedenom pod sp. zn. 2 CbZm 26/2017 (pôvodne pod sp. zn. 1 Zm 634/2013) takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Bratislava V v konaní vedenom pod sp. zn. 2 CbZm 26/2017 (pôvodne pod sp. zn. 1 Zm 634/2013) **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Bratislava V **p r i k a z u j e** v konaní vedenom pod sp. zn. 2 CbZm 26/2017 (pôvodne pod sp. zn. 1 Zm 634/2013) konať bez zbytočných prietahov.
3. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadost'učinenie v sume **1 500 eur**, ktoré mu **j e** Okresný súd Bratislava V **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Bratislava V **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume **680,74 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Skutkový stav veci a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu bola 1. decembra 2020 doručená ústavná sťažnosť sťažovateľa, ktorou namieta porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava V (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 2 CbZm 26/2017 [pôvodne pod sp. zn. 1 Zm 634/2013 (ďalej aj „napadnuté konanie“)].

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ je v napadnutom konaní na okresnom súde vo veci žaloby o uloženie povinnosti zaplatenia finančnej sumy sporovou stranou v postavení žalovaného vo 4. rade. Dňa 14. januára 2014 bol okresným súdom vydaný zmenkový platobný rozkaz. Sťažovateľ podal 3. februára 2014 proti zmenkovému platobnému rozkazu námietky.

3. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti uviedol, že napadnuté konanie okresného súdu je zjavne nesústreďené, neefektívne a neúčinné a je možné ho označiť za konanie so zbytočnými prietahmi, keďže za takmer 7 rokov okresný súd vo veci nerozhodol a je pravdepodobné, že predmetná vec nebude ani v najbližšej dobe právoplatne ukončená.

4. Podľa sťažovateľa predmetnú vec nemožno hodnotiť po právnej ani faktickej stránke ako zložitú a tvorí štandardnú súčasť rozhodovacej činnosti okresného súdu. Samotná neprimeraná dĺžka napadnutého konania pred súdom prvej inštancie nebola vyvolaná správaním sťažovateľa, ktorý je v konaní veľmi aktívnou stranou sporu a vždy rešpektoval pokyny súdu a dodržal súdom stanovené lehoty na predloženie vyjadrení. V predmetnom konaní sa sťažovateľ veľa krát písomne vyjadroval vo veci samej a predkladal návrhy dôkazov. Na strane žalovaných je už iba jediným účastníkom, keďže súd prvej inštancie už právoplatne rozhodol proti ostatným žalovaným, takže okresný súd sa nemusí zaoberať žiadnou argumentáciou ostatných žalovaných.

Rozhodnutie o merite veci má pre sťažovateľa podstatný význam, keďže ani po viac ako 6 rokoch a 8 mesiacoch od začatia konania sťažovateľ stále nevie, či (ne)bude zaviazaný na zaplatenie sumy požadovanej žalobcom s príslušenstvom.

5. Na základe uvedeného sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd nálezom vyslovil, že napadnutým postupom okresného súdu bolo porušené jeho základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, prikázal okresnému súdu v napadnutom konaní konať bez zbytočných prietahov, priznal mu primerané finančne zadosťučinenie a náhradu trov konania.

6. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval a uznesením č. k. II. ÚS 5/2021-30 z 21. januára 2021 ju prijal na ďalšie konanie v rozsahu namietaného porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

7. Po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval účastníkov konania, aby sa vyjadrili k prijatej ústavnej sťažnosti.

8. Predsedníčka okresného súdu prípisom č. k. Spr. 3078/2021 z 10. februára 2021 k ústavnej sťažnosti uviedla, že od začatia konania v roku 2013 až do mája 2018 okresný súd konal v zásade plynulo, jednotlivé procesné úkony boli uskutočňované v časovom rozmedzí niekoľkých mesiacov. Dlhšie odstupy medzi úkonmi boli dané potrebou zabezpečovania prekladov písomností a ich zasielania do zahraničia. Dňa 4. mája 2018 sa uskutočnilo pojednávanie, ktoré bolo odročené na neurčito. Následne nebol vo veci vykonaný žiadny procesný úkon. Po rozhodnutí disciplinárneho senátu zo 17. júna 2020 o dočasnom pozastavení výkonu funkcie sudcu, ktorý bol zákonným sudcom v napadnutom konaní, došlo 4. augusta 2020 k zmene zákonného sudcu a následne nariadeniu pojednávania na 17. december 2020.

Predsedníčka okresného súdu považuje ústavnú sťažnosť sťažovateľa za obdobie od 4. mája 2018 do 17. decembra 2020 za dôvodnú. Zároveň vyjadrila súhlas s upustením od ústneho pojednávania.

9. Stanovisko okresného súdu bolo zaslané na vyjadrenie sťažovateľovi, ktorý vo svojej replike doručenej ústavnému súdu 19. februára 2020 uviedol, že nesúhlasí s upustením od ústneho pojednávania v danej veci a trvá na osobnej prítomnosti právneho zástupcu sťažovateľa a na ústnom prejednaní ústavnej sťažnosti sťažovateľa. Dôvodom sú podľa názoru sťažovateľa nepravdivé a neúplné informácie o procesných úkonoch okresného súdu v napadnutom konaní, a preto požiadal ústavný súd, aby písomne vyzval okresný súd na to, aby „*detailne vypísal všetky úkony, ktoré od podania žaloby žalobcu urobil... voči sťažovateľovi.*“. Nesúhlasí ani s tvrdením okresného súdu, že „*ide o náročné konanie, lebo sa dokumenty doručujú do zahraničia*“, pretože v predmetnom zmenkovom konaní už bolo proti žalovaným v 1. až 3. rade právoplatne rozhodnuté a koná sa už iba proti sťažovateľovi v procesnom postavení žalovaného vo 4. rade. V ďalšom zotrval na skutočnostiach uvedených v ústavnej sťažnosti.

10. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou, stanoviskami účastníkov konania, ako aj s obsahom súdneho spisu, ktorý si zadovážil (z ktorého sú zrejmé všetky procesné úkony, pozn.), dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Posúdenie veci ústavným súdom

11. Predmetom konania pred ústavným súdom je rozhodovanie, či postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci

bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny a práva na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

12. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

13. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo na inom štátnom orgáne sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04, III. ÚS 154/06, II. ÚS 438/2017, II. ÚS 118/2019).

14. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietáhom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy i práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 41/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 99/07) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľov (I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07). Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v danom prípade.

15. Pokiaľ ide o kritérium, ktorým je právna a faktická zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že predmetné konanie sa týka návrhu na zaplatenie zmenkovej pohľadávky s príslušenstvom. Daná vec spadá pod bežnú a pravidelnú rozhodovaciu prax všeobecných súdov, aj keď možno akceptovať náročnosť veci pri posudzovaní platnosti zmenky. Rovnako určitý stupeň zložitosti v posudzovanej veci sťažovateľa treba vidieť v prítomnosti cudzieho prvku, ktorý sa týkal žalovaného v 3. rade, ktorému bolo potrebné v napadnutom konaní doručovať písomnosti do zahraničia, a to s vopred zabezpečeným prekladom. Vychádzajúc z uvedeného, skutková a právna zložitosť veci sťažovateľa mala vplyv na doterajšiu dĺžku napadnutého konania, zároveň však ústavný súd konštatuje, že doterajšiu dĺžku napadnutého konania a jeho súčasné štádium nie je možné samotnou zložitou veci ospravedlniť.

16. Správanie sťažovateľa ako účastníka konania je druhým kritériom, ktoré sa uplatňuje pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným prietáhom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Ústavný súd zo zapožičaného súdneho spisu nezistil také závažné skutočnosti, ktoré by bolo možné pripísať na ťarchu sťažovateľa v súvislosti s doterajšou dĺžkou napadnutého konania. Pozornosti ústavného súdu však neunikla skutočnosť, že z dôvodu žiadosti právneho zástupcu sťažovateľa bolo odročené pojednávanie z 19. novembra 2020 na 17. december 2020.

17. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, bol postup okresného súdu v napadnutom konaní.

18. Ústavný súd sa oboznámil s doterajším priebehom konania a zistil, že okresný súd vo veci koná od 6. augusta 2013 a dosiaľ nerozhodol o námietke sťažovateľa z 3. februára 2014 proti zmenkovému platobnému rozkazu a návrhu na prerušenie konania z 24. júla 2015. Procesné úkony okresného súdu boli zamerané predovšetkým na zabezpečovanie prekladov a doručovanie písomností do cudziny v súvislosti s pobytom žalovaného v 3. rade v [REDAKOVANÉ], ako aj zisťovanie pobytu žalovaného v 2. rade a náhradné doručovanie. V období od 26. októbra 2015 do júla 2016 bol spis z dôvodu odvolania žalovaného v 3. rade na odvolacom súde, pričom okresný súd priebeh napadnutého konania v tomto štádiu nemohol žiadnym spôsobom ovplyvňovať.

19. Vec sťažovateľa ako žalovaného vo 4. rade bola následne 31. marca 2017 vylúčená na samostatné konanie a vedená už pod sp. zn. 2 CbZm 26/2017. Okresný súd 7. apríla 2017 vyrubil súdny poplatok za námietky sťažovateľa proti zmenkovému platobnému rozkazu a zaslal ich na vyjadrenie žalobcovi. Dňa 22. marca 2018 predvolal strany sporu na pojednávanie na 4. máj 2018, keď sa aj prvé pojednávanie uskutočnilo. Od vykonania tohto pojednávania zostal okresný súd bezdôvodne nečinný až do 4. augusta 2020, keď došlo k zmene zákonného sudcu. Okresný súd 15. októbra 2020 nariadil pojednávanie, ktoré sa z už uvedeného dôvodu (bod 16 nálezu) odročilo na 17. december 2020.

20. Vzhľadom na celkovú dĺžku posudzovaného konania v trvaní už skoro siedmich rokov, čo je doba ústavnoprávne neakceptovateľná, a zjavne neefektívnu činnosť okresného súdu ústavný súd hodnotí celé konanie ako neefektívne a nesprávne bez potreby vyhodnocovania jednotlivých čiastkových úkonov okresného súdu.

21. Postup okresného súdu nesmeroval efektívne k odstráneniu stavu právnej neistoty sťažovateľa, nie je zlučiteľný s jeho označenými právami, a preto ústavný súd rozhodol, že v okolnostiach danej veci bolo porušené základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny, ako aj právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

22. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd v nadväznosti na výrok uvedený v bode 1 výrokovej časti nálezu v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľovi prikázal okresnému súdu, aby vo veci vedenej teraz už pod sp. zn. 2 CbZm 26/2017 konal bez zbytočných prietáhov, pretože označená vec nebola v čase rozhodovania ústavného súdu o ústavnej sťažnosti sťažovateľa meritórne rozhodnutá (bod 2 výroku nálezu).

IV. Primerané finančné zadosťučinenie

23. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, ak o to požiadal. Z § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

24. Sťažovateľ sa domáha priznania finančného zadosťučinenia v sume 9 000 eur z dôvodov uvedených vo svojej ústavnej sťažnosti, poukazujúc na utrpenú ujmu vyplývajúcu z neprimeranej dĺžky súdneho konania.

25. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04, III. ÚS 10/02, I. ÚS 257/08). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

26. Berúc do úvahy najmä charakter predmetu konania, obdobie právnej neistoty sťažovateľa a všetky okolnosti daného prípadu, majú na pamäti, že cieľom priznania primeraného finančného zadosťučinenia je len zmiernenie ujmy pocítovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou, ústavný súd považoval priznanie sumy 1 500 eur za primerané finančné zadosťučinenie (bod 3 výroku nálezu).

V. Trovy konania

27. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

28. Úspešný sťažovateľ si uplatnil právo na náhradu trov konania v rozsahu 6 úkonov právnej služby – prevzatie a príprava zastúpenia, právny rozbor veci, podanie ústavnej sťažnosti, podanie vyjadrenia na výzvu ústavného súdu a dvakrát za poradu advokáta s klientom.

Ústavný súd vyhodnotil uplatnený úkon právneho rozboru (opodstatnenosti podania ústavnej sťažnosti a porušenia práv sťažovateľa) tak, že tvorí neoddeliteľnú súčasť prevzatia a prípravy zastúpenia a je obsahom podania ústavnej sťažnosti, preto ho nevyhodnotil ako samostatný relevantný úkon právnej služby, za ktorý patrí samostatná náhrada. Ani za porady právneho zástupcu so sťažovateľom ústavný súd odmenu nepriznal, pretože to nevyhodnotil ako úkony relevantné pre rozhodnutie vo veci samej. Ďalšie porady s klientom považuje ústavný súd za účelné iba za situácie, ak v konaní dôjde k mimoriadnym okolnostiam, ktoré si advokát a klient potrebujú

ozrejmiť a prekonzultovať (napr. II. ÚS 515/2020). V danom prípade sťažovateľ mimoriadnosť týchto úkonov nedeklaroval ani nepreukázal.

29. Ústavný súd priznal (čiastočne) sťažovateľovi náhradu trov konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom podľa § 11 ods. 3 a § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov pozostávajúcu z odmeny advokáta za tri úkony právnej služby. Za dva úkony uskutočnené v roku 2020 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti) patrí odmena v sume dvakrát po 177 eur a režijný paušál v sume dvakrát po 10,62 eur. Za jeden úkon uskutočnený v roku 2021 (stanovisko z 19. februára 2021 k vyjadreniu okresného súdu) patrí odmena v sume 181,17 eur a režijný paušál v sume 10,87 eur.

Tieto trovy právneho zastúpenia v sume 567,28 eur, keďže advokátska kancelária je aj platcom dane z pridanej hodnoty, sa v danom prípade zvyšujú o 20 %. Celkove teda trovy právneho zastúpenia predstavujú sumu 680,74 eur (bod 4 výroku nálezu).

30. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku).

31. Vzhľadom na čl. 133 ústavy toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. marca 2021

Peter Molnár
predseda senátu